

Amendementen beginselprogramma

Ingediend door Banning Vereniging en De Linker Wang samen, 22 dec. 2025

1. Solidariteit

Pagina 3: eerste 2 alinea's

'We komen voort uit twee tradities: de sociaaldemocratische en de groene. We hebben een gedeelde toekomst. In de rechtvaardige samenleving waar wij naar streven, is iedereen gelijkwaardig, leven natuur en mensen in evenwicht en bepalen we in vrijheid hoe we samen leven. De voorwaarde om deze idealen te bereiken is solidariteit. Als we onze handen ineenslaan, staan we sterk genoeg om verandering mogelijk te maken. **Onder solidariteit verstaan we een wederkerige betrokkenheid in de samenleving, die haar grond vindt in de eigen waardigheid van ieder mens en van de natuur. Daarin ligt een gezamenlijke zorg besloten voor wie en wat dreigt achter te blijven of kwetsbaar is. Deze zorg is niet alleen een kwestie van naastenliefde en mededogen, maar van verantwoordelijkheid en beschaving en moet daarom worden verankerd in wetten en instituties.**

De kern van onze politiek is de overtuiging dat mensen – **dichtbij en ver weg** – onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, **en gezamenlijk ook met de natuur waar zij deel van uitmaken**. Pas als het goed gaat met een ieder van ons, gaat het goed met de samenleving als geheel. Solidariteit bepaalt dus hoe wij naar de wereld kijken en de samenleving inrichten. Want we beseffen dat iedereen beter af is **als we allemaal voldoende kunnen meekomen, in evenwicht met onze natuurlijke omgeving**. Samen kunnen we ervoor zorgen dat iedereen een goed leven met voldoende zekerheid heeft. Samen **produceren en** verdelen wij onze welvaart op een eerlijke manier. Samen stoppen we de ontvruchting van het klimaat en de natuur. Samen maken we een vuist tegen antidemocratische krachten. Zo garanderen we ook onze eigen zekerheid. Want wat jou vandaag overkomt kan mij morgen gebeuren.

Toelichting:

Juist als solidariteit de drager onder onze politiek is, is het goed dit begrip helder te definiëren. Want met wie willen we solidair zijn? En zitten daar grenzen aan? Wij gaan uit van een mensbeeld, waarin ieder mens een eigen waardigheid bezit, ook de meest kwetsbaren en afhankelijken. En wij gaan ervan uit dat mensen altijd geboren worden en leven in relatie tot anderen en hun omgeving (sociaal en ecologisch). Dit brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee, niet alleen voor het eigen leven, maar ook voor het welzijn van anderen en van het geheel. Solidariteit moet dan ook meer zijn dan een reden voor liefdadigheid, het gaat om wederkerige afhankelijkheid en sociale rechtvaardigheid.

Het betekent zorgen dat iedereen mee kan doen en dat iedereen in vrijheid vanuit eigen identiteit, competenties en beperkingen tot zelfexpressie kan komen. Maar het betekent ook een systeem van afspraken, regelgeving, belastingheffing etc. Het betekent dat economische instituties, onderwijs en zorg zo worden georganiseerd, dat iedereen voldoende zekerheid en welvaart heeft om tot die zelfexpressie te komen. Solidariteit is een manier om macht te organiseren en om rechtvaardigheid te bewerkstelligen door de verdeling van macht, rijkdom en kennis. Het is goed om dit duidelijker te benoemen dan met alleen de term 'algemeen belang', omdat verschillend kan worden ingevuld.

2. gemeenschap

p 9, eerste alinea:

'Het geloof in een solidaire samenleving is niet verdwenen. Heel veel mensen zijn betrokken bij elkaar en verlangen naar een andere manier van met elkaar omgaan. Dat kan in een rechtvaardige samenleving waarin solidariteit, gelijkwaardigheid, een gezonde planeet en vrijheid **hand in hand gaan**. Dat kan als we ons er gezamenlijk toe zetten, **met een eigen rol voor de persoonlijke inzet, voor een diversiteit aan (oude en nieuwe) maatschappelijke verbanden, voor samenlevingsgericht ondernemen en voor de overheid**.

Wij geloven in een 'sociale meerderheid', dat heel veel mensen graag zien dat het met iedereen in Nederland goed gaat. Dat kan als de overheid daarin haar noodzakelijke rol vervult en daarnaast volop ruimte geeft aan de kracht van mensen en sociaal ondernemerschap. Mensen die iets willen bijdragen aan de samenleving verdienen ruimte, aanmoediging en zo nodig steun vanuit politiek en overheid'.

Toelichting:

Solidariteit, gelijkwaardigheid, een gezonde planeet en vrijheid zijn in ons ideaalbeeld misschien vanzelfsprekend, maar de praktijk is altijd weerbarstiger. Als wij denken dat het een niet zonder het ander kan, is het perspectief van 'hand in hand' verder ontwikkelen waardevol.

Als, zoals eerder aangegeven, wij ervan uitgaan dat we altijd leven in relatie tot anderen en dit ook verantwoordelijkheid met zich meebrengt, moeten we nadenken over hoe we iedereen in staat stellen deze verantwoordelijkheid te nemen. Dit vraagt om fundamentele gedachten over ondernemerschap, gemeenschapsvorming, het maatschappelijk middenveld en individuele vs. gezamenlijke verantwoordelijkheid. Hoe komt het 'samen' beter tot zijn recht? En waar komt juist ook de overheid in beeld als overkoepelende regulator, ook ten behoeve van die groepen die niet dat maatschappelijke organisatievermogen kennen? Een belangrijk uitgangspunt bij het beantwoorden van deze vragen is de overheid zich richt op die zaken en taken waar de samenleving zelf niet in kan voorzien.

3. Verhaal en levensbeschouwelijke bronnen

Hoofdstuk 5 'samen organiseren we verandering', P 17, 4e alinea en verder:

'Onze politiek is gericht op vooruitgang **richting een vrije, rechtvaardige en duurzame samenleving**. Bij alles wat we doen, kijken we nuchter of het die vooruitgang dichterbij brengt. Waar veel partijen zich beperken tot hun rol in het parlement of de regering, kiezen wij er bewust voor om ook actief te zijn in de samenleving. Wij zijn een partij die mensen niet alleen vertegenwoordigt, maar die hen ook helpt om zelf macht op te bouwen, zich te verenigen en verandering af te dwingen, van de straat tot de Tweede Kamer. Onze volksvertegenwoordigers en bestuurders **zijn in staat bevlogenheid te koppelen aan oplossingen. Zij hebben een verhaal waaruit passie voor gerechtigheid en zorg om de toekomst blijkt. Zij nemen verantwoordelijkheid en durven beslissingen te nemen die nodig zijn voor overstijgende belangen en de lange termijn. Ze zijn zichtbaar in de samenleving en stellen zich inspirerend en dienstbaar op. Ze luisteren, helpen en handelen als dat nodig is.**

We zoeken nadrukkelijk de verbinding met bondgenoten binnen de vakbonden, de klimaatbeweging, emancipatiebewegingen, burgerinitiatieven, **religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen** en internationale organisaties, **die met ons een passie voor een vrije, rechtvaardige en duurzame samenleving delen**. Het zijn van een

brede volkspartij betekent voor ons dat we altijd proberen om bruggen te slaan tussen de verschillende gemeenschappen in de samenleving. **We zijn ons bewust van de diverse filosofische en levensbeschouwelijke bronnen van waaruit onze samenleving voeding kreeg en krijgt.** Wat ons bindt is zoveel sterker dan wat ons verdeelt.

We organiseren ons op basis van solidariteit. In alle functies zie je terug dat we een brede partij zijn met diverse levenservaringen, **levensbeschouwelijke**, culturele en **sociaal**-economische achtergronden. We zorgen ervoor dat iedereen zich thuis voelt en kan meedoen. Voor wie dat nodig heeft zorgen we voor extra ondersteuning. Of je nu actief bent in campagnes en acties of alleen af en toe je stem laat horen, jouw bijdrage telt. Onze partij is een plek om te luisteren, mee te doen en mee te beslissen. Samen organiseren we verandering.'

Toelichting:

Een politieke beweging die uit is op het dichterbij brengen van een vrije, rechtvaardige en duurzame samenleving is toekomstgericht en dus per definitie progressief. Het woord 'vooruitgang' moeten we alleen wel goed afbakenen. De westerse cultuur staat bol van 'vooruitgang', maar het werd en wordt veelal vertaald in termen van wetenschap, techniek en economie. Daar is op zich niks mis mee, maar het heeft geleid tot eenzijdigheden. Het goede leven bestaat niet uit de vrijheid om rijk te worden. Vooruitgang is vaak het mantra geweest om veel kwetsbare, maar waardevolle, zaken stuk te laten gaan, zoals natuur of lokale gemeenschappen. Wij willen uitgaan van een breed welvaartsbegrip. Geluk wordt mede uitgemaakt door het feit dat ook anderen in jouw samenleving het goed genoeg hebben en dat de leefomgeving redelijk verzorgd wordt.

In alinea 3 staat: "Politiek is ook het vertellen van andere verhalen, het stellen van nieuwe vragen en het veranderen van het beeld van wat rechtvaardig is. Wij zijn een partij die hierin vooroploopt en die het debat en het denken in onze samenleving probeert te kantelen waar dat nodig is." Wij zijn het hier roerend mee eens, maar missen in dit stuk waar die andere verhalen vandaan komen: geloof en levensbeschouwing spelen juist hierin voor veel mensen een grote rol. Wij vinden ook de zin "Waar veel partijen zich beperken tot hun rol in het parlement of de regering, kiezen wij er bewust voor om ook actief te zijn in de samenleving. (p17)" heel sterk en denken dat juist hier ook levensbeschouwing onder valt.

Religies ontwikkelen zich, zijn veelzijdig en geloof is iets diep menselijks. Het is zaak dit vol te erkennen en het niet het speelveld te laten worden van conservatieve en populistische krachten. Zowel GL als de PvdA hebben een religieuze traditie en wij zouden dit graag vertalen naar een nieuwe partij die ruimte geeft aan filosofie, reflectie, uitdiepen van gedeeld begrip en onbegrip, maar vooral die het denken gaat veranderen over wat daadwerkelijk rechtvaardig is op een manier die verder gaat dan geloven in eigen kunnen. Er staat nu al dat "we een brede partij zijn met diverse levenservaringen, en culturele en economische achtergronden. (p18)." Laten daarom ook verbinding zoeken met Nederlanders die voor hun reflectie op het goede leven zich oriënteren op religieuze, spirituele en levensbeschouwelijke tradities (christenen, moslims, Joden, hindoes, georganiseerde humanisten, vrijere spirituelen etc.).

4. Onzekerheid

We leven in een tijd van ingrijpende veranderingen. Technologische revoluties hebben grote impact op hoe we werken en leven. De ongelijkheid groeit. De klimaatcrisis dwingt ons tot een fundamentele herziening van onze economie. En veranderende machtsverhoudingen op het wereldtoneel maken ~~nieuwe bondgenootschappen~~ **een sterk en democratisch Europa** noodzakelijk.

Wij geloven dat we de toekomst de goede richting op kunnen bewegen als we de juiste hendels weten om te zetten. De wereld waarin we leven en de uitdagingen waar we voor staan, zijn niet toevallig tot stand gekomen. Ze zijn het resultaat van keuzes. Met andere keuzes kunnen we de koers dus ook verleggen. Maar dan zullen we wel moeten begrijpen hoe we hier zijn gekomen. Dat begint met een gedeelde analyse van de tijd waarin we leven.

De machteloosheid die we nu vaak voelen, is terug te voeren op ingrijpende veranderingen in hoe we zijn gaan denken over de samenleving en hoe deze ingericht moet worden. In de kern komt het neer op een verschuiving in macht en in mentaliteit die zich vanaf de jaren tachtig voltrok.

Gecombineerd met de veranderende machtsverhoudingen op het wereldtoneel geeft dit grote onzekerheid die ons vertrouwen in de toekomst ondermijnt. Als we dit doorzien, wordt duidelijk wat ons te doen staat.

Toelichting:

Het stuk geeft een duidelijke analyse van de veranderende sociaal-economische verhoudingen en benoemt terecht het neoliberalisme dat dit veroorzaakt. Dit is inderdaad de majeure verandering onder invloed van Reagan en Thatcher sinds de jaren '80 en het hyperkapitalisme dat als gevolg daarvan is ontstaan in de jaren '90.

In de analyse mist echter volledig de enorme verandering die zich voltrekt met de afkeer van de Verenigde Staten van Europa, de opkomst van China en het revanchisme van Rusland.

Dit maakt dat Europa alleen staat. Gecombineerd met de technologische (AI-)ontwikkeling en de afhankelijkheid van de VS en China daarin voedt dit de angst voor de eigen bestaanszekerheid en de angst voor welzijns- en welvaartsverlies. Dit is één van de redenen dat de democratie onder druk staat ('hang naar de sterke man'). Het maakt dat hele andere behoeftes (de onderste lagen uit de pyramide van Maslow) dominanter worden.

De inzet voor een sterk en democratisch Europa dient een belangrijke gevolgtrekking te zien voor de fusiepartij.